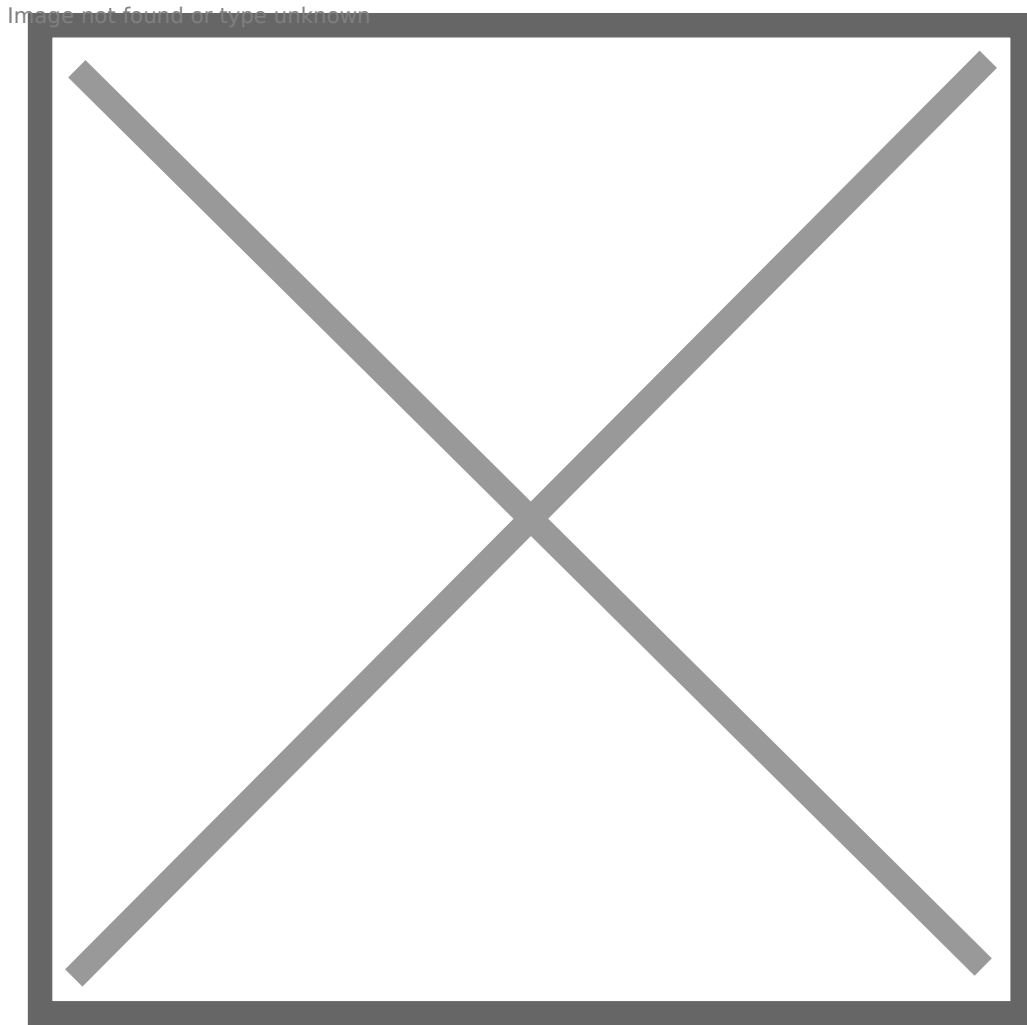

Асал ва ердан чиққан зироатларнинг закоти | Фикҳ дарслари (313-дарс)

19:00 / 09.01.2025 2122

هُوَ أَقْسَنُ نَبِيٍّ رُشِعٌ لِقَوْلِهِمْ وَأَوْضَرُّ أَلْوَانًا مَجْرَحٌ أَمَّا وَهَرَمَتْ وَلَبَّحٌ وَأَيُّ رُشِعٍ ضَرَّ لِسَعِ يَفُو
بِبَطْحٍ وَحَنِيْفٍ أَلِيْرَطْمٍ وَأَخْيَسِ

عُرِّزُوا نُوْمُغْفَرِ الْبِيَّةِ لِأَدْوَابِ رَغَبِ قُسْنِ رُشِعٍ فَصَنَوْ

رَاهِنًا أَلَا أَدَّكَ وَيَجْرَحُ مَجْعَلًا أَعْرَفَ رَاهِنًا أَمَّا وَيُرْشِعُ رِيْبًا أَوْ نِيْعًا أَوْ أَمَّا سَلَامًا
مَهْدِيًّا فِي رُقَاؤِهِ أَوْ هَلْهُ أَمَّا سَلَامًا أَوْ بَرَعًا أَوْ ضَرًّا أَوْ دَمْحًا دَنَعِ الْفُسُوِيَّ بِيْبًا دَنَعِ عَقَبَرًا أَلَا
رُقَاؤُهُ وَوَنَعِ حَتْفِ أَمَّا دَاوُسَلًا أَوْ رُشِعُهُ رُصَبَلًا أَوْ أَنْ شِيْجَ نِيْبٍ مَسْقُوٍّ وَوَنَعِ حَتْفٍ وَأَيُّ
بِرْقَبِ رَبِّغِيَّيْ حَاتِ أَمَّا وَرُشِعُهُ مَحَلِّصًا وَأَيُّ لَعْنِهِ أَلَا

أَمَّا أَوْ عَقِاطِلًا أَيْ غَرَاخًا لِفَصْنٍ وَهُوَ حَنٌّ وَأَيْ غَبْرُ عَضُوِيٍّ أَمَّا عِيْمَسَ أَمَّا حَاتِ أَلَا أَوْ
أَمَّا لَأُغْلَبِيَّ رَجَلًا لِدَاوُسَلِ الْيَلَعِ هُنَّ عِيْلَاعَتٌ هَلَلِ الْيَضْرُرْمُعِ عَضَوِ أَمَّا عِيْلَاعَتٌ
لِحَنِّ أَلَا مَرَكَلًا بِيْرَجَلٍ وَهَذَا رَدُّ سَمَخَةِ بَطْرَلِ بِيْرَجَلٍ وَهَذَا رَدُّ رِيْعِ شِوْ أَلَا رُبُّ نَمْعِ عِصِ

Агар кофир муслмоннинг ушрий ерини сотиб олса, харож солинади.

Энди «Мухтасари Виқоя»да келган матнни шарҳлашга ўтайлик.

Оз бўлса ҳам, ушрий ернинг ва тоғнинг асалидан ушр берилади.

Бу жумладаги «ушрий ер» дейилганидан харожий ернинг асалидан закот берилмаслиги келиб чиқади. Бунга барча уламолар иттифоқ қилганлар.

Умуман, уламолар асалнинг закоти ҳақида турли ижтиҳодлар қилганлар.

نَاغْتُمْ يَنْبَدُ حَالًا لِهَاجٍ لِقَائِهِ نَعْلًا يَصْرُوهَ دَجْنًا نَعْلًا يَبْأَنَعُ بِيَعُ شَرْبًا وَرَمْعًا نَعْلًا
يَحْمِي نَأْسًا نَكْوَهُ لِحَرْوَشُعْبَ مَلَسَ وَهَيْلًا لِيَصْرُوهَ لَلِوَسْرَ لِيَا
نُبْرُمُعَ لِيَا مَلَفَ مَلَسَ وَهَيْلًا لِيَصْرُوهَ لِيَا نَبْلًا لِهَاجٍ أَفْءُ بَلَسَ هَلْ لِقَائِي أَي دَاوِ
يَا نِيَا رُمُعَ هَلْ بَتَكَفَ كَلَذَنَعُ هَلْ أَسَيَّبَهُ وَنُبْنَايْفُسُ هَلْ مَاعُ هَلْ بَتَكَبِاطِحُ لِيَا
مَحْفَهَ لِحَرْوَشُعُ نَمَلَسَ وَهَيْلًا لِيَصْرُوهَ لَلِوَسْرَ لِيَا نَبْلًا لِيَا دُوَيَّ نَأْكُ أَمَ كَيْلِيَا
يَا نَأْسًا لِدَاوَادُ وَبَأَهَاورُ. عَاشِي نَمُ هَلْ كَأَيِّ شَيْغُ بَابُ ذُوهُ أَمَّ إِنِّيَا وَهَلْ بَلَسَ هَلْ
يَا نَأْرَبُّ طَلَاوُ

Амр ибн Шуъайб, отаси ва бобоси розияллоҳу анҳумдан ривоят қилинади:

«Бану Мутъондан бири бўлган Ҳилол Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга ўз асалларининг ушрини олиб келди. У ул зотдан Салаба деб номланадиган водийни қўриқхона қилиб беришларини сўраган, Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам унинг сўровига жавоб берган эдилар. Умар ибн Хаттоб бошлиқ бўлганида унинг омили Суфён ибн Ваҳб ундан ўша ҳақда сўраб (мактуб) ёзди. Умар унга:

«Агар сенга асаларисининг ушридан Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга адо қиладиган нарсани адо қилса, сен унга Салабани қўриқхона қилиб бер. Бўлмаса, у ёмғирдан кейинги пашшага ўхшаган нарса, уни ким хоҳласа, еяверади», деб ёзди».

Абу Довуд, Насоий ва Табароний ривоят қилишган.

لَسَعَالِي فِي «لِقَائِهِ مَلَسَ وَهَيْلًا لِيَصْرُوهَ لَلِوَسْرَ لِيَا نَبْلًا لِيَا دُوَيَّ نَأْكُ أَمَ كَيْلِيَا
«هُطْفَلًا وَدَاوَادُ وَبَأَهَاورُ. ذِمَّتُ لِهَاجٍ أَفْءُ بَلَسَ هَلْ لِقَائِي أَي دَاوِ
قُرْأَةَ رَشَعْلُ كَيْ فِي

Ибн Умар розияллоҳу анҳумдан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Асалдан ҳар ўн мешчадан бир мешча», дедилар».

У ўз қавмининг олдига бориб:

«Эй қавмим! Асалнинг ушрини адо қилинглар. Закоти берилмаган молда яхшилик йўқ», деди.

«Қанча оласан?» дейишди.

«Ушрини», дедим.

Бас, улардан ушрни олиб, Умарга олиб бордим. У уни сотди ва пулини мусулмонларнинг садақаларига қўшди».

Бу борада яна бошқа бир нечта ривоятлар ҳам келтирилади.

Асал турли ўсимликлар ва дарахтларнинг гулидан йиғилади. У ейилади ва сақланади. У мулк бўлади, сотилса, даромад келтиради. Бинобарин, зироат ва мевалардан закот фарз бўлганидек, асалдан ҳам фарз бўлиши керак.

Моликий ва шофеъий мазҳаблари: «Асалда закот йўқ», дейдилар.

Уларнинг фикрича, асалдан закот олиниши ҳақида собит хабар йўқ. Асал ҳайвондан чиқадиган суюқлик бўлиб, худди сутга ўхшайди. Сутдан закот олинмаганидек, асалдан ҳам закот олинмайди.

Уламолар: «Ҳанафий ва ҳанбалий мазҳабларининг далиллари кучли, асалдан ушр олинади», дейдилар.

Қуръон ва ҳадисда зикр қилинмаган ҳайвонлар пайдо бўлса, зикри борларига қиёс қилинади, агар шартлари тўғри келса, улардан ҳам закот чиқарилади. Зотан, Исломи шариатининг барча замон ва маконларга мослиги ҳам шунда. Қуръон ва суннат бош масалаларни кўрсатиб, йўлловчи қоидаларни асослаб беради. Мусулмон уламолар янги пайдо бўлган масалаларни улар асосида ижмоъ ва қиёс билан бирин-кетин ечиб боравердилар.

Асалдан ушр бериш фарзлигини ўрганганимиздан кейин «Асал ҳайвондан чиқадиган маҳсулот, асаларидан бошқа ҳайвонлардан чиқадиган маҳсулотлардан ҳам закот олинадими?» деган савол пайдо бўлади.

Келинг, келаси баҳсимизга ушбу саволни сарлавҳа қилиб олайлик.

«Кифоя» китобининг иккинчи жузи асосида тайёрланди

Ушбу китоб Ўзбекистон Республикаси Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2022 йил 5 октябрдаги 03-07/7013-рақамли хулосаси асосида чоп этилган.